

Azonosító jel:

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005. május 21.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!
Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**
Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a Történelmi atlasz térképeit és a Magyar helyesírási szótárt!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a Történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az alábbiakban az ókori görög istenekről olvashat versrészletet.

Válaszoljon az idézet alapján a kérdésekre!

(Elemenként 1 pont)

„Zeusz pedig elrendelte Themisznek, hogy gyülekezni hívja az isteneket sokvölgyű olümposzi bércezen... Szólt Kronidész, s nem csillapodó csata kélt a szavára, s indult hadba az isten mind, szíve kétfele oszlott. Ment a hajók seregéhez Héré, Pallasz Athéné, véle a föld övezője Poszeidón és a segítő Hermeiász, ki kitűnt közülük leleményes eszével; ...

(Homérosz: Iliász XX. ének)

a) Húzza alá a szövegben azt a sort, mely az istenek lakhelyére utal!

b) Azonosítsa az alábbi állításokat az idézetben szereplő istenségekkel, és írja be a táblázatba!

Állítás	Neve
1. Ő a főisten.	
2. Ő a tengerek ura.	

c) Melyik kifejezés igaz a görög vallásra? Húzza alá a helyes választ!

monoteizmus

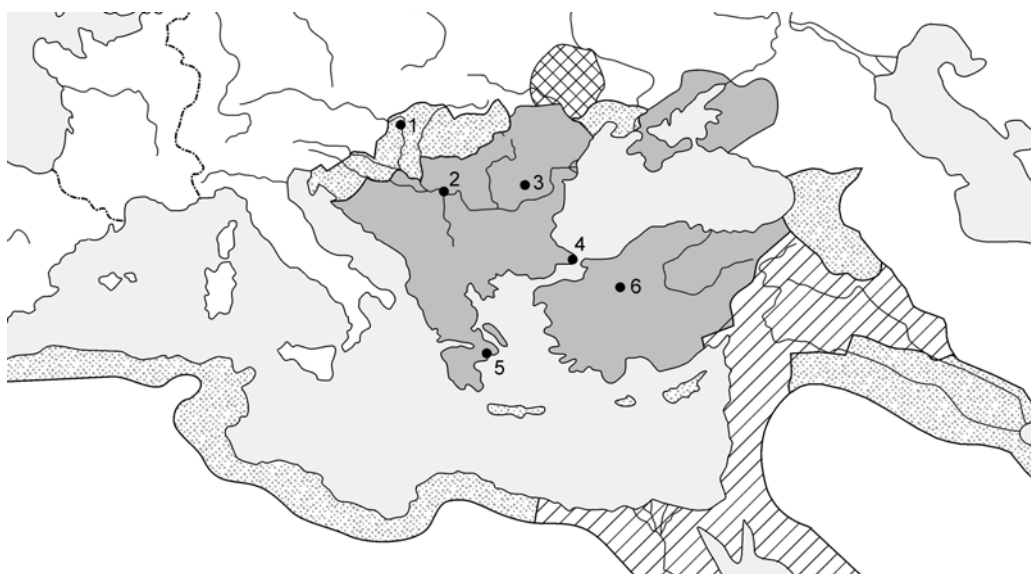
politeizmus

vallási dualizmus

4 pont	

2. A térképvázlaton az Oszmán-Török Birodalom terjeszkedését látja.

Oldja meg a következő feladatokat! Használja a Történelmi atlaszt!

- a) Írja a kipontozott helyekre a térképen 2-es és 4-es számmal jelölt városok nevét!
(Elemenként 0,5 pont)

2.

4.

- b) Ki volt az a XVI. századi oszmán-török uralkodó, aki többek között Budát is elfoglalta?
(1 pont)

.....

- c) Húzza alá a felsorolásból, hogy melyik területet veszítették el a törökök a XVII. század végén!
(1 pont)

Balkán Magyarország Havasalföld

3 pont	

3. Az alábbi feladat Hunyadi Mátyás uralkodásához kapcsolódik.

Döntse el a két forrásrészlet adatainak felhasználásával, hogy a Mátyásra vonatkozó megállapítások igazak-e vagy hamisak! Választását + jellel jelölje! (Elemenként 1 pont)

A bevétel fajtája	A bevétel összege (forint)
A jobbágyok adói	300 000
Sókereskedelem	80 000
Nemesfém és pénzverés	60 000
Külkereskedelmi vám	50 000
Királyi birtokok jövedelmei	50 000
Rézeladás	26 000
Az erdélyi szászok adója	23 000
A városok adója	20 000
A zsidók adója	4 000

A királyi kincstár bevételei (1470-es évek)

„Életében mind az egész ország reá kiált vala Mátyás királyra, hogy felette igen telhetetlen vala; megnyúzná és megönné az országot a sok vámokkal és nagy rovásokkal (adókkal), mert négyszer rója vala minden esztendőben az országot. De mihelyt meghala, minden ember ottan dicsírni kezdé őtet. Mert mindjárt meg kezdé bomlani a békesség az országban.” (Heltai Gáspár: *Krónika az magyaroknak dolgairól*)

Megállapítás	Igaz	Hamis
a) Mátyás idejében az ország lakosainak többsége keveset adózott.		
b) A királyi jogon szedett adók (regálék) jelentették Mátyás legnagyobb bevételi forrását.		
c) A jobbágyságtól szedett adók jelentették Mátyás legnagyobb bevételét.		
d) Mátyás későbbi jó hírét részben annak köszönheti, hogy halála után az ország sorsa rosszabbra fordult.		

4 pont

4. Az európai művelődéstörténet egyik nagy korszaka a barokk. (Elemenként 1 pont)

a) Karikázza be a nem barokk stílusú képzőművészeti alkotás sorszámát!

1.

2.

3.

4.

b) Húzza alá ismeretei és a képek alapján a barokk képzőművészeti stílus jellemzőit!

Két válaszelemet húzzon alá!

szenvedélyes érzelmek	tobzódás a díszítőelemekben
kompozíciós zártság	mértéktartás, szabályosság

c) Nevezze meg a XVII. századi magyar barokk irodalom legjelentősebb alakját, aki költő és hadvezér is volt!

.....

4 pont	

5. A XVIII. századi Magyarország etnikai változásairól olvashat. A szövegrészletben négy helyen több lehetséges válaszelemet adtunk meg. Húzza alá közülük a helyeset!

(Elemenként 1 pont)

„Magyarország a középkorban is soknemzetiségű ország volt, de ezen belül a magyarok arányszáma lényegesen magasabb volt, mint utóbb, a XVIII. században. A pusztulás, majd a XVIII. századi betelepítés következtében ez az arányszám *csökkent/stagnált/emelkedett* (a) és az etnikai kép is sokban megváltozott. A II. József-féle népszámlálás nem adja meg az etnikai megoszlás adatait, mert ezek az államot akkor még – jellemző módon – nem érdekelték. De a kutatók megközelítő becslései szerint a 9,3 milliós népességen belül még mindig a *horvát/magyar/német* (b) volt a viszonylag legnagyobb etnikum. A többi etnikum megközelítő nagyságrendben így követte egymást: délkeleten a *román/szlovén/horvát* (c) körülbelül 1,5 millió, északon a *szlovén/szlovák/román* (d) 1,25 millió...” (Kosáry Domokos: *Újjáépítés és polgárosodás 1711–1867*)

4 pont	

6. Írja a meghatározások mellé a felsorolásban szereplő fogalmak közül a megfelelőt!
(Elemenként 1 pont)

parlament gyűlés alkotmány felirat képviselő
szabad verseny tervgazdálkodás monopólium ispán

Meghatározások	Fogalom
a) Egy adott állam közjogának legfontosabb szabályait rendszerezett formában összefoglaló alaptörvény.	
b) Egy közösség által választott személy, aki a közösség érdekeit egy adott testületben képviseli, megjeleníti.	
c) Választott törvényhozó testület, illetve ennek intézménye. Először az angol törvényhozás megjelölésére használták.	
d) A gazdaság egészének állami tervek alapján történő központi irányítása.	
e) Valamely tevékenység végzésére való kizárólagos jog.	

5 pont	

7. Az alábbi naplórészlet a XIX. század végi Magyarország életéről tájékoztat. Oldja meg a forrás alapján a feladatokat!

„...1887. ápr. 2. Voltunk a Somossy Orpheumba a törpéket megnézni, mind igen csinos kis teremtések voltak – de bizony, azt elég egyszer megnézni. [Ápr.] 3. Jöttünk haza... 1887. máj. 27. ... megnéztük a krasznahorkai várat, s láttuk Serédi Sofia holttestét üvegkoporsóba, és ebédeltünk Váralján Erdősi igazgatónál... 1888. jún. 5. mentünk Vácra... és Iván Pestre ment, és délután visszajött a hajón, s mi is mentünk a húgossal Esztergomba – ahol igen rossz éjszakám volt. – 6-a. Megnéztük a nagytemplomot, a prímási kincstárt, palotát, képtárt és kupolát – délután hazajöttünk vasúton Verőcéig.” (Nagy Ivánné naplójából 1883–1895.)

a) Húzza alá a felsorolásban, melyik társadalmi réteg életformájára jellemző a forrás!
(1 pont)

városi patríciusok kisenemesek középosztály

b) Nevezzen meg a szöveg alapján két olyan tevékenységet, mely a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódik!
(Elemenként 0,5 pont)

1.

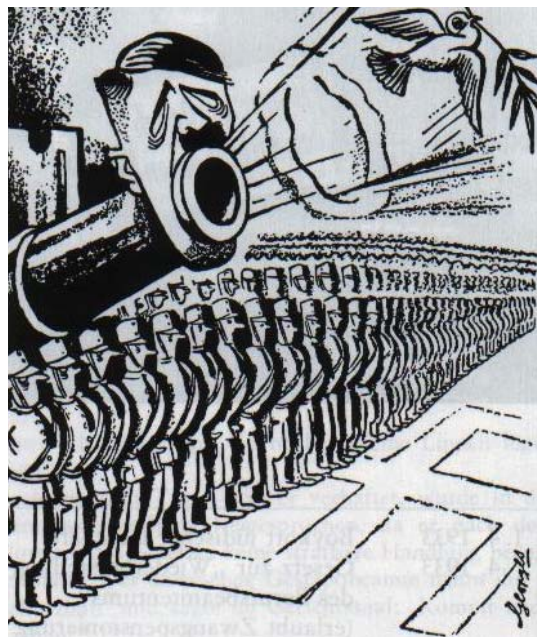
2.

- c) Milyen közlekedési eszközöket vehetett igénybe utazásai során a napló írója? Említsen kettőt!
(Elemenként 0,5 pont)

3 pont	

8. Az alábbi karikatúra Hitler hatalomra jutását követően készült.
Oldja meg a feladatokat a karikatúra felhasználásával!

- a) Nevezzen meg a karikatúrán látható jelképek közül kettőt! (Elemenként 0,5 pont)

1. 2.

- b) Milyen ellentmondást mutat be a karikatúra? (1 pont)

.....

.....

- c) Nevezzen meg egy-egy eseményt 1938-ból és 1939-ből, amelyek nyomán a hitleri Németország területe növekedett!
(Eseményenként 1 pont)

Év	Esemény
1938	
1939	

4 pont	

9. A két világháború közötti Magyarország összlakosságának foglalkozás szerinti megoszlását látja.

A táblázat tanulmányozása után oldja meg az alábbi feladatokat! (Elemenként 1 pont)

Ágazatok	1920		1930		1941	
	fő	%	fő	%	fő	%
1. Mezőgazdaság	4 449 100	55,7	4 499 400	51,8	4 539 000	48,7
2. Ipar-forgalom	2 402 800	30,1	2 806 200	32,3	3 238 000	34,9
Ebből						
a) Bánya és ipar	1 639 700	20,6	1 998 300	23,0	2 366 000	25,4
b) Kereskedelem és hitelügy	407 000	5,1	469 100	5,4	517 000	5,5
c) Közlekedés	356 100	4,4	338 400	3,9	375 000	4,0
3. Egyéb	1 128 200	14,2	1 382 700	15,9	1 523 000	16,4
Összesen	7 981 100	100,0	8 688 300	100,0	9 320 000	100,0

Az összlakosság foglalkozás szerinti megoszlása Magyarországon a két világháború között

Húzza alá a megfelelő választ!

a) Magyarországon 1920 és 1941 között a mezőgazdaságból élők száma

jelentősen nőtt stagnált csökkent

b) Az ipar-forgalomból (kereskedelemből) élők száma

nőtt stagnált csökkent

c) Magyarország összlakosságának száma a 21 év alatt

nőtt stagnált csökkent

d) Nevezze meg az ipar-forgalmon belül azt az ágazatot, amelyben a dolgozók száma a legjelentősebb mértékben nőtt!

.....

e) Vesse össze az iparban és a mezőgazdaságban dolgozók számarányának alakulását 1920 és 1941 között! Húzza alá a helyes választ!

Magyarország ...

továbbra is agrár ország maradt.

közepesen fejlett agrár-ipari ország lett.

közepesen fejlett ipari-agrár ország lett.

5 pont	

10. A következő források a Rákosi-korszakot szemléltetik.

Oldja meg a feladatokat a források segítségével!

(Elemenként 0,5 pont)

„S ő visszajött. A munka, jog, szabadság magyar népünkhöz vele visszatért: a dolgozó köszönti benne apját, az országépítőt, a bölcs vezért! A múlt mocskát lemostuk valahára, épülj tovább hazánk, előre! még! Hol van az építés végső határa? Rákosi szól: „Végső határ az ég!”

Képes Géza: A szabadság dala

„Gyertek lányok, öltözzetek fehérbe Szórjunk rózsát Rákosi Mátyás elébe, Hadd járjon ő rózsában bokáig, Éljen, éljen Rákosi elvtárs sokáig!”

Ünnepi kórus Rákosi születésnapján

„R. B. vérbeli kulák családból származik. Az édesapjának 30 hold földje volt, neki 15 db tehene és 2 pár igásállata. Városunk viszonylatában Népi demokráciánk legádázabb ellensége.”

„V. J. főelőadó rendszeresen jár templomba, amikor ezt felvetették neki, azt mondta, hogy felesége még nem elég öntudatos, ezért a családi béke megóvása érdekében néha elmegy vele a templomba. Megállapították, hogy ez hazugság, mert V. a pap bizalmas barátja.”

„G. J. nem híve a demokráciának, nem kollektív szellemben dolgozik. Nem veszi ki részét a munkaversenyből, és békekölcsönt sem jegyzett. Politikailag megbízhatatlan.” (Részletek korabeli hangulatjelentésekből)

a) Írjon két példát a források alapján arra, hogy hogyan dicsőítették Rákosit!

.....

.....

b) A hangulatjelentések alapján állapítsa meg, milyen vádakkal illették embereket az ötvenes években! Említsen két példát!

.....

.....

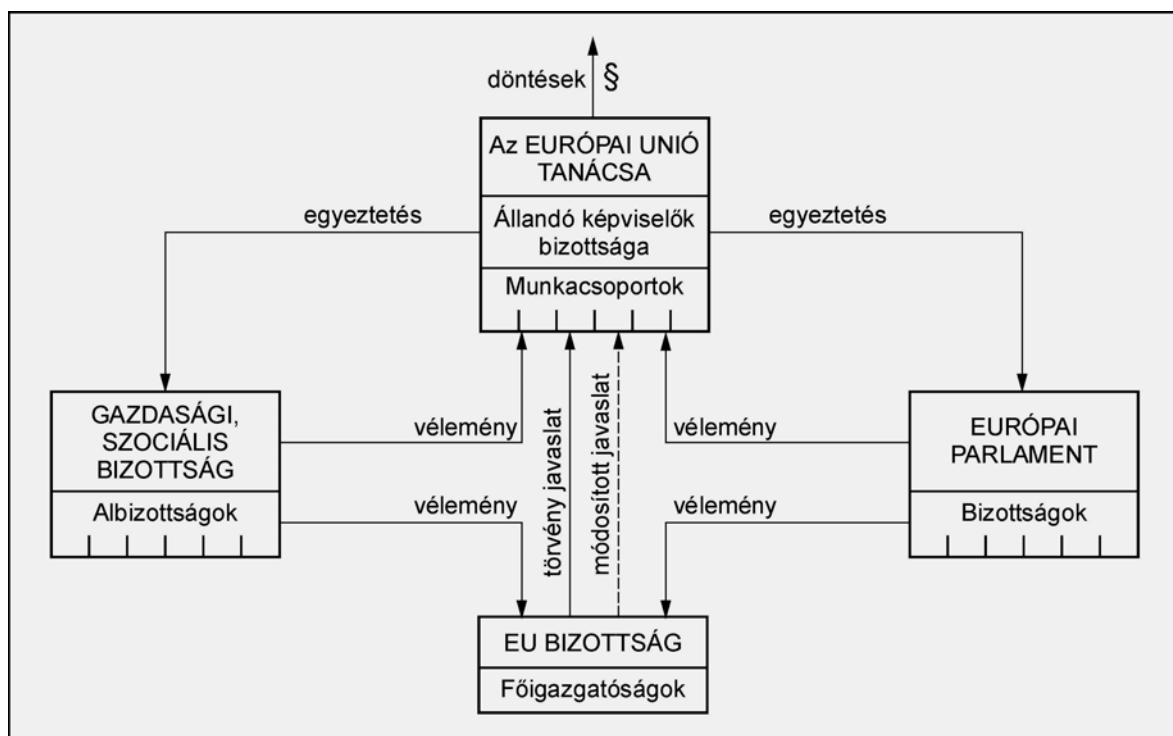
c) Írjon ismeretei alapján két példát az 1950-es évek törvénytelenégeire!

.....

3 pont	

**11. Az ábra az Európai Unió jogalkotási folyamatát mutatja be.
Válaszoljon a kérdésekre ismeretei és az ábra segítségével!**

a) Nevezze meg, mely testület készíti elő a jogszabályok tervezeteit! (0,5 pont)

.....

b) Nevezze meg, mely testület fogadja el a jogszabályokat! (0,5 pont)

.....

c) Az Európai Unió tagállamai lakosságának előregedése milyen társadalmi problémákat vet fel? Nevezzen meg egyet! (1 pont)

.....

d) Részt vehetnek-e az Európai Unió magyar képviselői teljes jogúan a jogalkotási folyamatban? Indokolja válaszát! (1 pont)

.....

3 pont	

12. Az alábbi törvényszöveg az országgyűlési képviselők választásáról szól.

Döntse el, melyik állítás igaz és melyik hamis! Választását + jellel jelölje!

(Elemenként 1 pont)

„4. § (2) Százhetvenhat országgyűlési képviselőt egyéni választókerületben, százötvenkettőt megyei, fővárosi választókerületben (a továbbiakban: területi választókerület) listán választanak. Az egyéni és a területi választókerületben mandátumot el nem ért, országosan összesített szavazatok alapján a pártok országos listájáról további ötvennyolc kompenzációs mandátum kerül betöltésre.

7. § (1) Az egyéni választókerületben az első választási fordulóban az a jelölt lesz országgyűlési képviselő, aki megkapta az érvényes szavazatoknak több mint a felét, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint a fele szavazott.”

Állítás	Igaz	Hamis
a) A magyar parlamentben egyéni választókerületből, illetve pártlistáról lehet mandátumhoz jutni.		
b) A törvény háromszavazatos rendszert vezetett be, ami azt jelenti, hogy minden választásra jogosultnak három szavazata van, amelyek közül az egyiket az egyéni választókerület valamelyik jelöltjére adhatja le, a másik két szavazatával a területi és a pártlisták közül választ.		
c) Amennyiben az egyéni választókerületben az első választási fordulóban a választásra jogosultak fele vagy annál kevesebb választópolgár szavazott, akkor az első forduló érvénytelen, és második választási fordulót kell tartani.		

3 pont	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,
kettő, a **magyar történelemre** vonatkozó **egy rövid** és **egy hosszú**,
különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	A kereszténység főbb tanításai	rövid
	14.	A II. világháború előzményei	rövid
Magyar történelem	15.	Végvári életmód	rövid
	16.	IV. Béla politikája a tatárjárás után	hosszú
	17.	A Rákóczi-szabadságharc	rövid
	18.	Széchenyi és Kossuth reformprogramja	hosszú
	19.	1956 követelései	rövid
	20.	Trianon következményei	hosszú

**Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit. Jelöljön meg egy oszlopot az alábbi táblázatból!
Karikázza be a választott oszlop betűjelét!**

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	13.	13.	13.	13.	13.	13.	14.	14.	14.	14.	14.	14.
rövid	15.	15.	17.	17.	19.	19.	15.	15.	17.	17.	19.	19.
hosszú	18.	20.	16.	20.	16.	18.	18.	20.	16.	20.	16.	18.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg!

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

13. A feladat a keresztény tanításokkal kapcsolatos.

(rövid)

Mutassa be az alábbi szemelvények felhasználásával, hogyan érvényesül a keresztény tanításokban a szeretet parancsa! Válaszában térjen ki arra is, mi volt a tanítások jelentősége a források keletkezésének korában!

A főparancs

„Mester, melyik a főparancs a törvényben?” Jézus ezt felelte: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták.” *(Máté evangéliuma)*

A szeretet a parancsok foglalatja

„Ne tartozzatok senkinek semmivel, csak kölcsönös szeretettel, mert aki embertársát szereti, a többi törvényt is megtartja. Hiszen a parancs: ne törj házasságot, ne ölj, ne lopj, a másét ne kívánd, s ami egyéb parancs még van, mind ebben az egyben tetőződik: Szeresd embertársadat, mint saját magadat. A szeretet nem tesz rosszat az embertársnak. A törvény tökéletes teljesítése tehát a szeretet.” *(Pál apostol levele)*

Az arany szabály

„Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük! Ez a törvény...” *(Máté evangéliuma)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

14. A feladat a II. világháború előzményeire vonatkozik.

(rövid)

Mutasson rá, hogy a szerződés a két fél érdekeit tükrözi! Bizonyítsa a forrás és ismeretei segítségével, hogy a szerződés hozzájárult a háború kirobbantásához!

Titkos kiegészítő jegyzőkönyv

„A Német Birodalom és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége közti Meg-nemtámadási Szerződés aláírása alkalmából a két fél alulírott teljhatalmú megbízottjai szigorúan bizalmas megbeszélést folytattak kelet-európai érdekszférák határának kérdéséről. Ezek a megbeszélések a következő eredményre vezettek:

1. Abban az esetben, ha a balti államokhoz (Finnország, Észtország, Lettország, Litvánia) tartozó térségekben területi és politikai átrendeződés megy végbe, Litvánia északi határa képezi Németország és az SZSZKSZ érdekszféráinak határát. Ebben az összefüggésben Litvánia érdekét Vilna körzetében mindkét fél elismeri.

2. Abban az esetben, ha a lengyel államhoz tartozó térségben területi és politikai átrendeződés megy végbe, Németország és az SZSZKSZ érdekszféráinak határa nagyjából a Narev, a Visztula és a San folyók vonalát követi.

Azt a kérdést, hogy a két fél érdekei megkívánják-e egy független lengyel állam fennmaradását, és hogy melyek legyenek egy ilyen állam határai, a további politikai fejlemények alakulásától függően kell végérvényesen eldönteni.

Ezt a kérdést a két kormány mindenképpen békés egyezményben rendezi.

3. Délkelet-Európa tekintetében a szovjet fél felhívta a figyelmet Besszarábiával kapcsolatos érdekére. A német fél teljes politikai érdektelenséget nyilvánított ebben a térségben.

4. Ezt a jegyzőkönyvet mindkét fél szigorúan titkosként kezeli.”

Moszkva, 1939. augusztus 23.

A Német Birodalom
kormányának részéről
J. Ribbentrop

Az SZSZKSZ kormányának
teljhatalmú megbízottjaként
V. Molotov

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

- 15. A feladat a XVI. századi Magyarország végvári küzdelmeivel kapcsolatos. (rövid)**
Mutassa be a források és ismeretei alapján a „vitélő rend” mindennapjait!
Válaszában térjen ki a végvári katonaság ellátásának gazdasági forrásaira, mértékére, a végváriak társadalmi helyzetére, életmódjára!

„... fölös számmal van szolgálni kész ember, ki birtokaiból kiűzetett. Ezek helyzetesenek a végvárakba...” (1547. évi törvény)

„Minémű fogyatkozásban és szükségben vannak, azt csak az Isten tudja. Sokaknak közülük, az kik vagyon negyven esztendeje, hogy őfelsége szolgálatában vagynak, az orcájokon és vén szakállukon csurgott le az könnyük. Minden élést elélték szegényektől. Jó hitemre mondhatom, hogy ugyan sokan vannak közülök, hogy három vagy négy napja is nem ehetnek az kenyérből.” (Pálffy Miklós, XVI. század vége)

„...csak az Isten tudja, mint én az kegyelmed jámbor szolgáit nagy, édes szókkal és biztatással tartottam. Kegyelmed az egy hópénzt (zsoldot) ne halassza az időre nekik adni, mikor az indulás lenne, az előtt adassa kegyelmed nekik, hogy szerezzenek abrakot, fegyverüket – zálogban lévén – váltsák meg, lovukat patkoltassák meg, maguknak való élést (élelmet) is szerezzenek...” (Csányi Ákos levele Nádasdy Tamás nádorhoz, 1559)

Év	A magyarországi végvári katonaság éves zsoldja rajnai forintban	A zsoldnak és Magyarország jövedelmeinek százalékos aránya
1554	761 766	100
1556	945 475	81
1572	1 385 965	55
1576	1 658 736	46
1578	1 461 900	52
1582	1 418 292	54
1593	1 572 533	49

A végvári katonaság zsoldkölségeinek, valamint a királyi Magyarország éves jövedelmeinek százalékos aránya a XVI. század második felében

Török-magyar párviadal Esztergom váránál

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

- 16. A feladat a tatárjárás következményeire vonatkozik.** (hosszú)
Ismertesse a megadott források és ismeretei felhasználásával IV. Béla országépítő intézkedéseit, illetve azok hosszabb távú politikai, társadalmi, demográfiai következményeit!

Időszak	Épült	Az építető		
		ismeretlen	a király	magánbirtokos
1242–1250	16	2	5	9
1251–1260	5	–	1	4
1261–1270	29	2	6	21
1271–1280	32	2	9	21
1281–1290	44	7	–	37
1291–1300	36	4	2	30

Az 1242–1300 között fölépített magyarországi kővárak megoszlása

„Mindenkinek tudomására akarjuk hozni ennek az oklevélnek a tartalmával, hogy mivel Komáron magunknak házat létesítettünk, ... jónak láttuk, hogy oda nevünkben hospeseket hívjanak. Hospeseinknek adtuk a várjobbágyok Komár nevű földjét ... Hogy közös akarattal válasszanak maguk közül bírót, és akit megválasztottak, megerősítés végett tartoznak nekünk bemutatni. Ő tartozik a hospesek felett minden ügyben bíráskodni.” (IV. Béla 1263. évi kiváltságlevele a komári királyi hospeseknek)

„Hogy tudniillik a kunok mindnyájan, kivétel nélkül, akik még nincsenek megkeresztelve, bármilyen korúak és neműek is [...] a katolikus hit egységét óhajtják szolgálni. És határozottan kötelezték magukat, hogy eltávozzanak és visszavonuljanak sátraikból és nemezből készült házaikból, és keresztény szokás szerint falvakban, földbe épített épületekben és házakban fognak lakni [...]” (IV. László 1279. évi törvényéből)

Tartományúri hatalom Magyarországon a XIII. század végén

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

17. Az alábbi feladat a Rákóczi-szabadságharcra vonatkozik. (rövid)

Mutassa be II. Rákóczi Ferenc 1704. évi kiáltványa alapján a szabadságharc kirobbanásának okait! Vesse össze ezeket az 1711. évi szatmári békeszerződésben megfogalmazottakkal! Értékelje, hogy a békeszerződés mennyiben orvosolta a sérelmeket!

„Az oly sok nagy mozgalom legfőbb oka (...) az ősi törvények szégyenteljes eltörlése. (...) az országnak a szabad királyválasztásban fennálló szabadságát szolgáló átváltoztatással örökletes királyság képére alakították át (...), eltörölték (...) Endre király nagyfontosságú törvényét, amely (...) magában foglalta az összes rendek sarkalatos szabadságjogait (...), s megadta azt a jogot, hogy törvénysértés esetében szembeszegülhessenek a királyokkal.

(...) a nemzetet (...) megfosztják a hadi érdemeitől (...), alig találni egy-egy erőd élén magyar embert. (...) kizárják az ország nemeseit minden tanácskozásból, s minden, az ország közügyeit érintő ügyben nélkülünk határoznak felettünk.

(...) az ország területének nagy részét elvették törvényes birtokosától és (...) idegeneknek adományozták. Az ország népének (...) jobb volt a sorsa a hódító félhold uralma alatt, (...) az osztrákok évenkénti zsarolásai az ottománoknak fél évszázad alatt teljesített szolgáltatásokat is bőségesen elérik.” (II. Rákóczi Ferenc kiáltványa az európai közvéleményhez, 1704)

„Rákóczi Ferenc életének és (...) javainak (...) kegyelmet adunk (...) beleértve az országban való nyugodt megmaradást is (...) – ha ő a kegyelmet elfogadja, de a hűségesebb letételét el akarja halasztani – három hetet engedélyezünk (...).

Valamennyi (...) Rákóczi követőnek (...) szintén megbocsátó kegyelmet adunk (...), javaikra is kiterjesztjük a kegyelmet. A fegyverletételt sem kell olyan értelemben felfogni, mintha senkinek sem lenne szabad fegyvert viselni, ezzel szemben minden ellenségeskedést abba kell hagyni.

A vallás ügyében érvényben hagyjuk az ország elfogadott törvényeit (...).

Sértetlenül megmarad a lehetőség nemcsak arra, hogy az (...) országgyűlésen az egyéb sérelmeket előadhassák, hanem annak lehetősége is, hogy mindarra, ami a nemzet üdvét és becsületét szolgálja, szabad kívánság formájában, kellő tisztelettel és törvényes úton, a királyi kegyes jóváhagyást is megkérhessék.” (Szatmári béke, 1711)

.....

.....

.....

kötelességemnek érzem, hogy a módot, miként lehessen az újítást a javítástól megkülönböztetni, itt, a magam felfogása szerint megmagyarázzam és kinyilvánítsam.”
(*Széchenyi István*)

„Mai, felette hátramaradt, s mindenben oly fejletlen körülményeinkhez képest sem a sokaságban, sem a népben nem lelendjük azt a vezetési képességet, mely ki bírná kalauzolni az ígéret földjére a magyart. Mindent a népért, de semmit általa!”
(*Széchenyi István*)

„Alkottassék törvény, mely a földesurat kötelezze, hogyha jobbágya magát örökösön megváltani akarja, azt ellenezni ne legyen hatalmában, kérdem, van-e ember széles e hazában, aki higgye ily törvény mellett is, az úrbéri viszonyokból hazánk egy század alatt tökéletesen kibontakozzék. Aki ezt hinné, arról bátran el merem mondani, hogy áldott termezőn fekvő faluját talán, de az országot, az ország népét, a nép állapotát nem ismeri [...]”

Azt hisszük: megmentjük a hazát toldozó, foldozó reformkáinkkal? Azt hisszük, biztosíthatjuk nemzetünk jövőjét, ha a jövő épületének alaprakását elmulasztottuk? És mi lehet ezen alap más, mint a néppeli egy testté forrás, s ekként egy ép, egészséges nemzeti test előteremtése, erről pedig miként lehet csak álmodnunk is, míg az úrbéri viszonyoknak gyűlölség-nemző válaszfala fennáll...” (*Kossuth Lajos*)

„Korunk szelleme a demokrácia. Mindent a népért és mindent a nép által. Semmit a népről a nép mellőzésével. Ez a demokrácia.” (*Kossuth Lajos*)

„És e cél: szabadság s alkotmányos jog minden magyarnak; nemzeti jólét, mely a szabadság gyökeréből hajtson; közös teherviselés különbség nélkül, s az alkotmányos szabadság közös élvezete.” (*Kossuth Lajos*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

19. Az alábbi feladat az 1956-os forradalommal kapcsolatos. (rövid)
Ismertesse a dokumentum alapján a forradalom legfontosabb követeléseit! Válaszában tárja fel azokat a politikai és társadalmi problémákat, amelyek a követelések megfogalmazásához vezettek!

- „1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról, a békeszerződés határozatai alapján.
2. Az MDP-nek alulról felfelé, titkos alapon új alap-, közép-, és központi vezetők választását követeljük, ezek a legrövidebb időn belül hívják össze a pártkongresszust és válasszanak új Központi Vezetőséget.
3. A kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével, a sztálinista korszak minden bűnös vezetőjét azonnal váltsák le.

4. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai ügyében. Rákosi Mátyást – aki első fokon felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkretevéséért – hozzák haza és állítsák a nép ítélőszéke elé.
5. Általános, egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban, több párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából. (...)
6. Követeljük a magyar-szovjet és a magyar-jugoszláv politikai, gazdasági és szellemi kapcsolatok felülvizsgálását és új rendezését (...)
7. (...) Vizsgálják felül a tervgazdálkodáson alapuló egész gazdasági rendszerünket (...)
10. Követeljük a beszolgáltatási rendszer új alapokra való fektetését és a termények okszerű felhasználását. Követeljük az egyénileg dolgozó parasztok egyenrangú támogatását.
11. Követeljük az összes politikai és gazdasági pereknek független bíróságon való felülvizsgálatát, az ártatlanul elítéltek szabadon bocsájtását és rehabilitálását. (...)
12. Teljes vélemény- és szólás- és sajtószabadságot, szabad rádiót követelünk...”
(Részletek a MEFESZ 1956. október 22-én megfogalmazott 16 pontjából)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

20. A trianoni békeszerződés gazdasági következményeit kell elemeznie! (hosszú)
Tárja fel a megadott források felhasználásával, hogy mely gazdasági problémákkal kellett szembenéznie a megcsonkított Magyarországnak, és ezek milyen társadalmi-gazdasági következményekkel jártak! Használja a Történelmi atlasz térképeit!

„XVI. tc. A magyar korona országai és Őfelsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről.

1. § Mindkét fél államterülete a szövetség idejére és annak értelmében egy vám- és kereskedelmi területet képez, melyet közös vámhatár vesz körül.[...]

12. § Az ausztriai érték [pénz], míg törvényesen meg nem változtatik, közös marad...

13. § Mindkét fél késznek nyilatkozik lehetőleg egyforma mérték- és súlyrendszert hozni létre a két állam területén...” (Az 1867. évi törvényekből)

„Arról van szó, ... hogy a megmaradt Magyarországtól a gazdasági fejlődés majdnem összes feltételei megvonassanak. Mert az ország e szerencsétlen középső része, elszakítva határaitól, meg lenne fosztva szén-, érc- és sóbányáinak legnagyobb részétől, épületfájától, olajától, földgázforrásaitól, munkaerejének jórészetől, alpesi legelőitől, amelyek marhaállományát táplálták; ... A történelmi Magyarország tehát Európában egyedülálló természetes földrajzi és gazdasági egységgel rendelkezik.” (Részlet Gróf Apponyi Albert a békekonferencián mondott beszédéből)

A trianoni Magyarországon maradt	
a széntermelés	72%-a
a vasérctermelés	11%-a
a sóbányászat	0%-a
a vaskohászat	31%-a
a gyáripar	56%-a
a gépipar	82%-a
a papíripar	23%-a
a faipar	22%-a
a gyári munkásság	57%-a

Az egyes mezőgazdasági művelési ágakhoz tartozó területek százalékos megoszlása		
Művelési ág	1913	1923
Szántó	45,5	60,2
Rét	9,3	7,2
Szőlő	1,1	2,3
Legelő	11,7	10,9
Erdő	25,8	11,8
Kert és nádas	1,5	1,4

A búzatermelés legfontosabb adatai		A malomipar őrlőkapacitása (1000 q)
Termésmennyiség évi átlaga (1000 q)		
1901 és 1910 között	1920 és 1929 között	1920-ban
40 765,2	18 195,9	65 000

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. Görög istenek	4	
	2. Oszmán Birodalom	3	
	3. Hunyadi Mátyás	4	
	4. Barokk	4	
	5. XVIII. századi Magyarország	4	
	6. Fogalomazonosítás	5	
	7. XIX. századi életmód	3	
	8. Hitler	4	
	9. A két világháború közötti Magyarország	5	
	10. Rákosi-korszak	3	
	11. Európai Unió	3	
	12. Képviselőválasztás	3	
I. Összesen		45	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	13. A kereszténység főbb tanításai	12	
	14. A II. világháború előzményei	12	
	15. Végvári életmód	12	
	16. IV. Béla politikája a tatárjárás után	21	
	17. A Rákóczi-szabadságharc	12	
	18. Széchenyi és Kossuth reformprogramja	21	
	19. 1956 követelései	12	
	20. Trianon következményei	21	
II. Összesen		45	
I. + II. ÖSSZESEN		90	

javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző